

Андрій ДЕЛЕЧУК,
аспірант Київського університету
права КУП НАНУ

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ У МИТНІЙ СФЕРІ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ТЕРЕНАХ

Кримінологічна характеристика злочинності у митній сфері неодноразово становила предмет досліджень науковців. На сучасному етапі питання кримінологічної характеристики злочинності у митній сфері у різних її аспектах розглядались Буркаль В. С. («Протидія транснаціональній організованій злочинності у сфері економіки», 2019), Жаровською Г. П. («Теорія та практика протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні», 2019), Паламарчук Г. В. («Кримінологічні засади запобігання правопорушенням, пов'язаним із переміщенням товарів/предметів через митний кордон, на сучасному етапі в Україні», 2021), Рогатинською Н. З. («Злочинність у митній сфері: кримінально-правова та кримінологічна характеристика», 2020), Філіпповим С. О. («Протидія транскордонній злочинності: глобальний контекст і реалії України», 2019) та ін. Результати досліджень окремих питань кримінологічної характеристики злочинності у митній сфері відображені у статтях Головкина Б. М., Горобець Н. С., Дмитріва В.І., Кукшинової О. О. та ін. Проте сучасний стан будь-яких досліджень, зокрема, кримінологічної характеристики злочинності у митній сфері, завжди є обумовленим розвитком ідей та обміном результатами наукового пошуку, що свідчить про актуальність вивчення історичного аспекту дослідження кримінологічної характеристики злочинності у митній сфері.

У радянський період кримінології часів СРСР домінував марксистський класовий підхід до вивчення злочинності, яке здійснювалось в контексті ідеологічних настанов КПРС [1, с. 12]. За влучним формулюванням Тація В. Я., проблема економічних злочинів, а, отже, і економічної злочинності, виникла у зв'язку з реформуванням соціалістичної економіки в ринкову, а злочинність у митній сфері пов'язана як зі службовою, так і економічною злочинністю. З огляду на це вважаємо за доцільне обмежити історичний аспект дослідження кримінологічної характеристики злочинності у митній сфері періодом від проголошення незалежності України у 1991 році до 2014 року, з якого, на нашу думку, розпочався період, який охоплює сучасний стан кримінологічних досліджень [2, с. 305].

Перші дослідження злочинності у митній сфері були здійснені в межах вивчення економічної та службової злочинності Даньшиним І. М., Дрьоміним Ю. М., Кальманом О. Г., Поповичем В. М., Стрельцовим Є. Л. та

ін., які стали теоретичним підґрунтям для подальших наукових розвідок [3; 4; 5; 6; 7]. Зокрема, окремі питання кримінологічної характеристики злочинів в митній сфері на рівні дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук розглядалися Базярук І. М. («Кримінологічна характеристика та запобігання контрабанді в Україні», 2013), Вербенським М. Г. («Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання», 2010), Міняйло Н. Є. («Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження», 2012), Сорокою С.О. («Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії», 2010) та ін. [8; 9; 10; 11].

Дослідження злочинності у митній сфері в контексті незаконного переміщення предметів через митний кордон України, поза митним контролем і з приховуванням від митного контролю, здійснювалось Базярук І. М. («Кримінологічна характеристика та запобігання контрабанді в Україні», 2013). Зокрема, дослідницею проведено історичну розвідку виникнення та розвитку контрабанди в Україні, розкрито кримінологічне поняття контрабанди як виду злочинної діяльності, здійснено кримінологічний аналіз контрабанди в Україні, надано кримінологічну характеристику особи, яка вчинила контрабанду, з'ясовано причини та умови злочинності у сфері переміщення предметів через митний кордон України, а також окреслено основні напрями та засади діяльності щодо запобігання контрабанді в Україні [8, с. 10-11]. Сорока С. О. розглянула деякі напрями діяльності митних і інших правоохоронних органів щодо протидії контрабанді наркотичних засобів, зокрема створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів; налагодження більш ефективної взаємодії та обміну інформацією між засобами масової інформації з митними і іншими правоохоронними органами; проведення кримінологічного аналізу наркозлочинності з метою розробки конкретних заходів, спрямованих на її запобігання і протидію. [11, с. 12].

Вербенський М. Г. розглянув окремі аспекти злочинності у митній сфері у зв'язку з діяльністю транснаціональних злочинних угруповання, наголошуючи на використанні ними таких сприятливих факторів, як спрощення порядку перетинання кордонів, створення вільних економічних зон, слабкості правової бази протидії міжнародній злочинності, недосконалості прикордонного, митного й іншого контролю для здійснення своїх злочинних цілей [9, с. 134].

Міняйло Н. Є. надала кримінологічну характеристику незаконного обігу вогнепальної зброї в Україні та за її межами, дійшовши висновку, що Україна залишається країною транзиту зброї, а найпопулярнішою з якої є вогнепальна, що становить левову частку усієї зброї, яку незаконно транспортують транснаціональні організовані групи. Також дослідницею охарактеризовано причини та умови транснаціональної злочинної діяльності у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї, досліджено головні причини та умови, що сприяють

вчиненню цих злочинів, серед яких геополітичне розташування України, використання її території як зони транзиту зброї з країн-виробників; неналежна облаштованість державних кордонів і не чітко налагоджена робота митної та міграційної служб [10, с. 12].

Додін Є. В. досліджував вплив митної політики на зміст поняття митної злочинності та її структури, до якої, які відносив кримінальні правопорушення, ознаки яких закріплені у різних розділах Особливої частини Кримінального кодексу України, вважаючи, що їх об'єднання у самостійну групу дасть змогу здійснити щодо них окремі криміналістичну та кримінологічну характеристики. Критерієм такого об'єднання є «загальність таких елементів об'єктивної сторони злочину, як діяння злочину – це переміщення через митний кордон України предметів контрабанди; місце злочину – митний кордон України; спосіб скоєння – переміщення поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю». Як зазначає науковець, кількість злочинів, що пов'язані з порушенням правил переміщення предметів через митний кордон України, має стійку тенденцію до зростання, однак сучасний стан правової науки ще не може запропонувати ефективних методів їх протидії, бо ще немає єдиної думки відносно того, які злочини охоплюються поняттям «митні», тобто не визначені кордони об'єкту впливу, хоча існують спроби охопити цим поняттям нові, виникнені в останній час злочини, або, навпаки, зі сфери цього поняття вивести деякі злочини, незважаючи на те, що вони здійснюються у митній галузі [12, с. 365-366].

На підставі викладеного можна дійти висновку, що, незважаючи на те, що кримінологічні аспекти злочинності у митній сфері неодноразово становили предмет досліджень науковців, дослідження її власне кримінологічної характеристики протягом 1990-2014 років є нечисленними. Умовно їх можна розділити на такі напрями: 1) дослідження структури митної злочинності; 2) вивчення злочинності у митній сфері в контексті в певних напрямів, а саме незаконного переміщення предметів через митний кордон України, поза митним контролем і з приховуванням від митного контролю, в тому числі предметів обмежених у обігу, та транснаціональної злочинності. Викладене свідчить про актуальність здійснення комплексного дослідження проблем кримінологічної характеристики злочинності у митній сфері.

---

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін. Харків: Право. 2009. 288 с.

2. Мельничук Т. В. Економічна кримінологія: на шляху до концептуалізації. *Правова держава*. 2010. № 12. С. 303-308. URL: <http://surl.li/noyus>

3. Даньшин І. М. До питання про кримінологічне поняття економічної злочинності. *Проблеми боротьби зі злочинністю в сфері економічної діяльності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (15–16 грудня 1998 р.)*. Харків. 1999. С. 66-71.

4. Дьомін Ю. М. Правові засади організації та здійснення митного контролю в Україні: теоретичні та практичні проблеми: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ. 2006. 438 с.

5. Кальман О. Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в

- Україні: теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Харків «Гімназія», 2003. 352 с.
6. Попович В. М. Економіко-кримінологічна детінізація економіки. Ірпінь: Академія Державної податкової служби України. 2001. 524 с.
7. Стрельцов Є. Л. Економічні злочини: внутрідержавні та міжнародні аспекти. *Економічні злочини: попередження і боротьба з ними: міжвідомчий науковий збірник*. Київ. 2011. Т. 25. 476 с.
8. Базярук І. М. Кримінологічна характеристика та запобігання контрабанді в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів. 2013. 18 с.
9. Вербенський М. Г. Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2010. 503 с.
10. Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ. 2012. 20 с.
11. Сорока С.О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів. 2010. 22 с.
12. Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57.С. 365 -366. URL: <http://www.apdp.in.ua/v57/55.pdf>

Максим ІГНАТЕНКО,
аспірант кафедри конституційного,
міжнародного права та публічно-
правових дисциплін
Київського університету
інтелектуальної власності та права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИБОРУ ВИДУ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АРЕШТУ МАЙНА ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ

Конституція України встановлює, що кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку та розмірах, встановлених законом [1].

Вичерпний перелік податків і зборів, платників податків, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю визначаються Податковим кодексом України.

Держава в особі контролюючих органів повинна мати ефективний інструментарій реагування на неправомірні дії платників податків.

Одним із способів забезпечення виконання платником податків його обов'язків, визначених законом, є застосування адміністративного арешту майна.

Гінда О. М. здійснює класифікацію адміністративного арешту за декількома критеріями: 1) за ступенем обмеження правомочностей власника